

Neset	Formannskap	Kommunehuset	04.01.90
Neset	Kommunestyre	Kommunehuset	16.01.90

F 001/90
K 011/90

**GRYTTE KRAFTVERK - FORSLAG TIL NYTT MANØVRERINGSREGLEMENT -
TILBAKEFØRING AV ØSTRE MARDALSFOSS.**

- ./.. Det vises til skriv av 08.12.89 fra advokat Wilfred Rohde Garder.
- ./.. Forslag til vedtak i Neset formannskap og kommunestyre.
- ./.. Utskrift av rettsbok for Romsdals herredsrett sak 34/75 B - Gryttenoverskjønnet, datert 26.04.83, side 32,33,34,35,66,68,69,70 og 71.
- ./.. Prosesskrift av 27.02.74 fra regjeringsadvokatembetet til Romsdal herredsrett m/bilag.
- ./.. Referat fra Mardøla komiteen den 23.11.89.

Det vises til forslag til vedtak i Neset formannskap og kommunestyre utarbeidet av advokatfirmaet Vislie, Ødegaard & Kolrud ang. forslag til nytt manøvreringsreglement og framtidig utslipp av Mardalsfossen.

På side 6 i forslaget fra advokatfirmaet Vislie, Ødegaard & Kolrud er framtidig utslipp av Mardalsfossen omtalt og rådmannen viser til følgende forslag:

I nærværende sak kommer det også inn at reguleringsbestem-
melsens pkt. 20 uttrykkelig tillegger Stortinget retten til å
treffe nærmere vedtak om at Mardalsfossen gis tilbake sin
naturlige vannføring.

Under henvisning til de forhold som er anført ovenfor krever
Neset kommune at Stortinget nå tar spørsmålet om
Mardalsfossen opp igjen på det riktige grunnlag, som fremgår
av NVE's innstilling av 14.02.89.

Neset kommune mener som representant for allmennheten i hele
distriktet å ha rett til å kreve at Stortinget nå treffer en
avgjørelse om når og på hvilken måte Mardalsfossen kan gis
tilbake sin naturlige vannføring.

Neset kommune vil ikke kreve at tilbakeføringen skjer
umiddelbart, men når Grytten kraftverk med reguleringer har
vært i drift i 30 år. Anlegget må da anses nedskrevet.
Dette vil bare redusere produserende vannmengde med 35 %.

Neset kommune krever etter dette at Olje- og
energidepartementet fremmer stortingsproposisjon om denne
saken. Motsetter departementet seg å gjøre dette vil Neset
kommune bringe saken direkte inn for Stortinget.

F 001/90

K 011/90

Når det gjelder forslag om tilbakeføring etter 30 år, viser rådmannen til forslag fra Mardøla komiteen som har uttalt at fossen skal gis tilbake sin naturlige vannføring etter 10 år, og med 10 år i dette tilfellet menes det fra 1. januar 1990, som tilsier at fossen gis tilbake sin naturlige vannføring 1. januar år 2000. Dette var og et forhold som var drøftet i det ekstraordinære formannskapsmøte hvor advokat Vislie og advokat Rohde Garder var tilstede, og rådmannen vil anbefale at en legger opp til en løsning som tilsier at fossen kan gis tilbake i sin naturlige vannføring 30 år etter at Stortinget besluttet å foreta utbyggingen. Etter forslaget fra advokatfirmaet Vislie, Ødegaard & Kolrud vil dette tilsi at fossen gis tilbake sin naturlige vannføring i år 2005, ettersom anlegget ble satt i drift i 1975. Dette er et forhold som må avklares i formannskapets møte med bakgrunn i uttalelse fra Eikesdals bygdelag og Tillitsmannsutvalget, slik at en bestreber seg på å ha en felles opptreden når det gjelder full tilbakeføring av Mardalsfossen.

Som det videre fremgår vil tilbakeføring av Østre Mardalsfoss bety en reduserende produserende vannmengde med ca 35 %, og for Nesset kommune vil dette anslagsvis utgjøre tap i årlige erstatninger inkludert eiendomsskatt med ca 1 til 1,5 millioner kroner etter dagens kroneverdi. Dette framtidige tap av inntekter utgjør ca 8 - 10 % av de totale inntekter Nesset kommune mottar årlig ved de foretatte kraftutbygginger, men en må være klar over at en tilbakeføring av Østre Mardalsfoss vil kunne gi inntekter på andre områder, spesielt ved framtidig utvikling i turistnæringen for dette området, fiske i tilknytning til Eikesdalsvatnet og spesielt Eira elv, og dette er forhold som bør tillegges den totale vurdering selv om det er vanskelig å beløpsfeste inntekter som følge av økt turistnæring, men det er grunn til å annta at en tilbakeføring vil ha vesentlig betydning i årene framover når det gjelder turisme og spesielt ettersom nord Europas høyeste fossefall igjen vil kunne renne fritt.

Når det gjelder muligheter for å gi tilbake Østre Mardalsfoss sin naturlige vannføring er det et forhold som er omtalt i rettsbok for Romsdals herredsrett ang. Gryttenoverskjønnet og som videre er omtalt i prosesskrift av 27.02.74, og rådmannen finner grunn til å sitere følgende fra side 34 i rettsboken, pkt. 2:

Avløpet fra et felt på ca. 42,3 km² i Østre Mardøla vil bli overført til Grytten kraftverks driftstunnel ved hjelp av en dam ca. kote 985,0, kanal til Fossafjellvatn og en overføringstunnel fra inntak Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil bli utstyrt med fast overløp og fjernstyrt tappeorgan for tapping av vann til Østre Mardalsfoss. Overføringstunnelen vil bli utstyrt med avstegningsorganer (luker) slik at Østre Mardalsfoss kan gis tilbake sin naturlige vannføring såfremt dette senere måtte bli vedtatt av Stortinget.

F 001/90
K 011/90

Dette viser at Fossafjellvatn er en vesentlig del for tilbakeføring av Østre Mardalsfoss, som ikke har vært vektlagt spesielt når det gjelder anordninger og muligheter for slik tilbakeføring. Etter rådmannens oppfatning er således dette et vesentlig moment som muligens bør omtales videre. I prosesskriv av 27.02.74 er dette punktet gjengitt i utkast til alminnelig skjønnsforutsetninger for reguleringer, overføring av utbygging av Mardøla - Mongevassdragene på side 4 pkt. 2.

Manøvreringsreglementet:

Advokatfirmaet Vislie, Ødegaard & Kolrud har fra side 6 pkt. 6 og utover omtalt manøvreringsreglementet og rådmannen finner grunn til å sitere følgende fra forslaget:

På grunn av den feil som er begått, har en ikke fått tilstrekkelig erfaring med hensyn til vannslippingen i Mardalsfossen. Nettet kommune krever derfor at det nå for en tiårsperiode slippes 3 m³/sekund i Mardalsfossen i perioden 20. juni til 20. august. Kommunens forslag innebærer at Statkraft taper noe mer produksjon enn foreslått i NVE's innstilling av 14.02.89. Dette tap gjennom 10 år oppveies av de ekstra inntekter NVE har hatt ved bare å slippe 1,8 m³/sek istedet for 3,0 m³/sek i perioden 1977-1986.

I NVE's innstilling av 14.02.89 uttales at Nettet kommune vil ta opp det forannevnte forhold som egen konsesjonssak. I denne sammenheng presiserer Nettet kommune at en ikke vil kreve ytterligere kompensasjon fra Statkraft hvis kommunens krav om 3 m³/sek i perioden 20. juni til 20. august blir etterkommet.

Etter rådmannens mening bør det her presiseres at det i skjønnsforutsetningene til Gryttenoverskønnet bl.a. bare ble presisert følgende på side 35 pkt. 2:

I de første 10 år etter at reguleringene er tatt i bruk vil manøvreringen bli foretatt slik at vannføringen i Østre Mardalsfoss i juli måned ikke blir mindre enn 3 m³ pr. sek. Etter utløpet av nevnte 10 år vil vannslippingen i tilfelle bare finne sted etter Stortingets eventuelle senere bestemmelser, og skjønnsretten skal under sin vurdering legge til grunn at intet vann slippes etter 10-årsperiodens utløp.

Det er her grunn til å understreke at det er en klar skjønnsforutsetning at manøvreringsreglementet skal behandles av Stortinget og dette er et forhold som olje- og energidepartementet på ingen måte kan tilsidesette. Det er videre grunn til å understreke at det er statens egne skjønnsforutsetninger som er lagt til grunn ved overskønnet, ettersom det er staten som stiller skjønnsbetingelsene i slike saker. Etter rådmannens oppfatning bør dette

F 001/90
K 011/90

forholdet omtales spesielt i tilknytning til manøvreringsreglementet ettersom det er en klar forutsetning at det er kun Stortinget som skal ta stilling til nytt manøvreringsreglement etter 10-årsperioden.

Forøvrig slutter rådmannen seg til det forslag til vedtak som er utarbeidet av advokatfirmaet Vislie, Ødegaard & Kolrud i samarbeid med kommunen, med de endringer som er foreslått av rådmannen.

Saken vil bli oversendt til tillitsmannsutvalget for Eresfjord og Eikesdals bygdelag til uttale før formannskapets behandling, og rådmannen finner ikke grunn til å fremlegge noen endelig tilråding før disse uttalelser foreligger.

Merknader til formannskapsmøtet:

Brev av 03.01.90 fra Eikesdal Bygdelag ble delt ut. Bygdelaget har fattet følgende vedtak:

"Vi sluttar oss til det foreliggende forslaget med rådmannens forslag til endringer, med unntak av at vi støtter Mardøla-komiteen i kravet om at fossen skal gjevast attende si naturlige vassføring etter 10 år fra 1990"

Asbjørn Olav Øverås møtte i formannskapsmøtet og presenterte grunneiernes syn muntlig. Han forlot møtet før saken ble tatt opp til behandling.

Grunneierene i Eresfjord og langs Eikesdalsvatnet hadde behandlet saken to ganger; Tillitsmannsutvalget den 29.12.89 og grunneiermøtet den 02.01.90. I begge tilfeller sluttet man seg enstemmig til følgende syn:

"Grunneierne i Eresfjord og langs Eikesdalsvatnet slutter seg til rådmannens vurdering med følgende unntak:

- i "Forslag til vedtak i Nesset formannskap og kommunestyre, arbeidsutkast II, 7/12-89" strykes de to siste linjene (pkt. 6, side 7) og erstattes med: "hvis kommunens krav om vannslipp i 10 års-perioden og tilbakeføring av fossen etter 10 år blir imøtekommet."

Rådmannens tilråding:

"Forslag til vedtak i Nesset formannskap og kommunestyre, arbeidsutkast II, 7/12-89" utarbeidet av Advokatfirmaet Vislie, Ødegaard & Kolrud, som svar på OED's brev godkjennes med følgende merknader:

side 6, 4.avsnitt endres til:

Nesset kommune vil ikke kreve at tilbakeføringen skjer umiddelbart, men 30 år etter at Stortingets vedtok å foreta utbyggingen, dvs fra 01.01.2000. Dette vil bare redusere produserende vannmengde med 35 %.

F 001/90
K 011/90

side 7, siste avsnitt endres til:

I NVE's innstilling av 14.02.89 uttales at Nesset kommune vil ta opp det foran nevnte forhold som egen konsesjonssak. I denne sammenheng presiserer Nesset kommune at en ikke vil kreve ytterligere kompensasjon fra Statkraft hvis kommunens krav om vannslipp i 10 års-perioden og tilbakeføring av fossen etter 10 år blir imøtekommet."

Forøvrig slutter Nesset kommunestyre seg til rådmannens merknader angående
Fossafjellvatn og
Stortingets plikt til å behandle manøvreringsreglementet

Formannskapets tilrådning:

Rådmannens tilrådning vedtas.

Enst.

Merknad:

./.
Vedlagt er notat, innstemplett 05.01.90, fra tillitsmannsutvalget-/grunneierne ved Asbjørn Olav Øverås.

Kommunestyrets vedtak:

Ordføreren viste til brev av 12.01.90 fra Advokatfirmaet Vislie, Ødegaard & Kolrud hvor det ble anbefalt at teksten i Arbeidsutkast II, datert 7.12.89, side 7, nest siste avsnitt gis en endring ved at

oppveies av erstattes av vil kunne oppveie

Ordføreren anbefalte at teksten i h.t dette endres til:

Dette tap gjennom 10 år vil kunne oppveie de de ekstra inntekter₃ NVE har hatt ved bare å slippe 1,8 m³/sek. i stedet for 3,0 m³/sek. i perioden 1977 - 1986.

Formannskapets tilrådning med den endring som ordføreren hadde foreslått ble enstemmig vedtatt.

Rett utskrift.

Nesset formannskapskontor, 16.01.90

Ingebjørg Halås Røngnes
Ingebjørg Halås Røngnes
ktr.fullm.

Utskrift til:

Advokatfirmaet Vislie, Ødegaard & Kolrud
Tillitsmannsutvalget v/ Asbjørn Olav Øverås
Eikesdal bygdelag v/ Nikolai Finset

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

10-1-1964

ADVOKATFIRMAET
VISLIE, ØDEGAARD & KOLRUD
MEDLEMMER AV DEN NORSKE ADVOKATFORENING
TLF * 02 - 42 02 15

H R ADVOKAT INGOLF VISLIE
H R ADVOKAT KÅRE ØDEGAARD
H R ADVOKAT HELGE JAKOB KOLRUD
ADVOKATER MED HØYESTRETT FOR HØYESTRETT
SVEN ARILD PRA STRØM
HANS OLLUF BANG
OLA BREKKEN
ADVOKAT STEIN ERIK STINESSEN
FULLMÄKTIGER
ADVOKAT ANDER-JOHNNE LUND
ADVOKAT OLAV BERGSAKER
ADVOKAT TROND VERNØG
ADVOKAT FINN ERLERTSEN
ADVOKAT WILFRED RØNDE GARDER
ADVOKAT FULLM CAROLINE LUND MELTVEDT
ADVOKAT FULLM ØVERRE LANDMARK

OSLO 1, DEN 8. desember 1989.
FRIDTJOF NANSENS PLEASS 6
POSTADRESSE
P.B. 1244 VIKKA, 0110 OSLO 1

Nesset kommune
v/rådmann Ernst Kristiansen

6460 EIDSVAG I ROMSDAL

DERES REF

VÅR REF

155/89 WRG/G

Statskraftverkene - Grytte Kraftverk - Endring av manøvreringsreglement vedrørende vannslipping i Mardalsfossen.

Det vises til møte i Nesset kommune 6. ds. og vedlagt oversendes nytt foreløpig arbeidsutkast til svar på brev fra Olje- og energidepartementet i anledning ovennevnte.

Arbeidsutkastet ble sendt pr. telefax 7.ds. Under henvisning til gårsdagens telefonsamtale bemerkes at eget brev til Statkraft/NVE ikke er nødvendig på bakgrunn av at forholdene er omtalt på s. 7 i arbeidsutkastet. Som avtalt vil utkast til orienteringsbrev til Olje- og energidepartementet oversendes senere, idet opplysningen om den utsatte kommunestyrebehandling til januar 1990 ikke bør gis før ca. 18. desember d.å.

Kopi av arbeidsutkastet uten oversendelsesskriv er sendt:

Gunnhild Austlid Oppigard, 6472 Eikesdal.

Tillitsmannsutvalget for Eresfjord v/Asbjørn Olav Øverås
6470 Eresfjord.

Eikesdal bygdelag v/Nikolai Finset, 6472 Eikesdal.

Med hilsen -
HØYESTRETTSDOKTOR INGOLF VISLIE

Wilfred Rønne Garder
Advokat

Bilag.

(Arbeidsutkast II, 7/12-89)

Unntatt fra offentlighet,
jfr. Off.1. § 5.)

FORSLAG TIL VEDTAK I NESSET FORMANNSKAP OG KOMMUNESTYRE:

1. I NVE's innstilling til endring av manøvreringsreglementet for Grytten kraftverk, datert 14.02.89, henviser NVE til post 20 i reguleringsbestemmelsene. Om dette uttaler NVE bl.a.:

"Industrikomiteen understreket ellers "at det teknisk er enkelt å sikre adgangen til fremtidig å la Mardalsfossen renne som før". Derfor foreslo komiteen "at Statskraftverkene tilpliktet å anordne luke i sperredammen slik at fossen kan gis naturlig vannføring". Post 20 i reguleringsbestemmelsene er utformet i samsvar med ovenstående.

Det er imidlertid ikke mulig ved hjelp av en lukeanordning å gi fossen naturlig vannføring, og komiteens forutsetninger holder derfor ikke stikk. Skall fossen få tilbake naturlig vannføringsforhold, må alle reguleringsinngrep i østre Mardølavassdraget fjernes."

Nesset kommune har tatt forholdet opp med Olje- og energidepartementet i flere brev, og i møte med statssekretær Astrid Nistad fredag 28.07.89. Olje- og energidepartementet hevder i brev av 16.05.89 og 04.09.89 at "naturlig vannføring" ikke kan tolkes bokstavlig. Departementet mener at Stortinget forutsetter en beregnet og overført "naturlig vannføring", hvor det legges avgjørende vekt på det visuelle bilde. Med de erfaringer Nesset kommune har hatt m.h.t. minstevannføringen - som stikk i strid med Stortingets forutsetning i en årrekke har vært 1,8 m³/sek. i stedet for det pålagte 3,0 m³/sek. - og etter erfaringer med sviktende tekniske innretninger m.v., finner kommunen det umulig å godta OFD's løsning som betryggende. OFD's tolking av stortingsvedtaket er etter Nesset kommunes oppfatning klart uholdbar, jfr. nedenfor.

2. Nesset kommune har sett det som vesentlig å få klarhet i omstendighetene omkring stortingsvedtaket fra 1970. Kommunen innbød derfor saksordføreren, samtlige nålevende medlemmer av Industrikomiteén og de som hadde ordet i debatten 18.06.70, til et høringsmøte i Molde 06.11.89.

Olje- og energidepartementet, Statkraft og NVE - Vassdragsdirektoratet ble også invitert til høringsmøtet. NVE møtte med vassdragsdirektør Pål Mellquist. Olje- og energidepartementet har ikke sendt svar på innbydelsen til møtet til Nesset kommune. Statskraft har gitt avbud pr. telefon.

Nesset kommune finner grunn til å omtale dette: Når NVE og OED innkaller til høringsmøter i forbindelse med konsesjonsbehandling, er det en selvfølge at kommunene stiller opp. I nærværende sak foreligger det en åpen uenighet mellom Olje- og energidepartementet på den ene side og NVE på den annen side, om tolking av et konsesjonsvilkår som kanskje var avgjørende for Stortingets samtykke til konsesjonen for utbygging av Mardalsfossen. I et slikt tilfelle er det vanskelig å forstå at departementet ikke selv møter på et høringsmøte som tar sikte på å avklare forholdet.

3. Høringsmøtet ble gjennomført med forklaringer og innlegg fra samtlige møtende stortingsrepresentanter. Fra høringen er gjort sammenhengende lydbåndopptak, som nå er utskrevet og som vedlegges.

Høringen etterlot et klart inntrykk av hvordan reguleringsbestemmelsenes post 20 skal forstås.

I pkt. 20 heter det:

"Anleggenes eier plikter å utføre sperredam i tilløpet til Mardalstjern med en slik lukeanordning at Mardalsfossen kan gis tilbake sin naturlige vannføring etter nærmere vedtak av Stortinget.

I de første 10 år etter at anleggene er tatt i bruk, plikter også eieren å holde en vannføring i østre Mardalsfoss på 3 m³/sek. i juli måned."

Ingen av de fremmøtte stortingsrepresentanter kunne støtte Olje- og energidepartementets fortolkning i brev av 16.05.89 og 04.09.89 vedrørende uttrykksmåten "naturlig vannføring". Stortingsrepresentantene påpekte både den vanlige oppfatning av begrepet "naturlig vannføring", og pkt. 20, hvor det er brukt uttrykkene:

"- kan gis tilbake
- sin
- naturlige vannføring"

Også vassdragsdirektør Mellquist mente at uttrykksmåten vanskelig kunne oppfattes på annen måte enn at fossen skulle få tilbake de vannføringsforhold som den har hatt fra naturens hånd.

Av høringen fremgår at samtlige stortingsrepresentanter var bibrakt den oppfatning at Mardalsfossen kunne få tilbake sin naturlige vannføring gjennom de enkle tiltak som er omhandlet i pkt. 20.

NVE's brev av 14.02.89 viser at dette er en umulighet.

Som påpekt av flere av stortingsrepresentantene under møtet 06.11.89, hadde statsråden konstitusjonell plikt til å gjøre Stortinget oppmerksom på forholdet, dersom OED forsto at man ikke kunne tilbakeføre vassdraget til sin naturlige tilstand på den måte som er angitt i stortingsvedtaket.

Med en stab som overveiende består av jurister, kan det reises tvil om Olje- og energidepartementet forsto det riktige forhold. Men Statkraft hadde en stab av ingeniører med høy teknisk kompetanse.

I brev fra Statkraft til Nesset kommune, datert 04.07.84, undertegnet av dir. Aalefjær, heter det:

"Historikk

Grytten kraftverk var i sin tid en omstridt utbygging. Det midlertidige manøvreringsreglementet ble til i Stortingets industrikomité etter samtaler mellom stortingsrepresentant Teddy Dyring (formannen) og overingeniør Yngvar Mæhlum. Dette hjalp til med å roe ned saken."

Yngvar Mæhlum var sjefsingeniør i Statkraft.

Av dette fremgår altså at det var løpende kontakt mellom Statkraft og komiteen under arbeidet med manøvreringsreglementet. Av stortingsdebatten 18. juni 1970 fremgikk at manøvreringsreglementets bestemmelser om vannslipping i juli er satt direkte i sammenheng med reguleringsbestemmelsernes pkt. 20 om mulighet for tilbakeføring av fossen til naturlig vannføring. Det er utenkelig at disse forhold ikke skulle være omtalt i samtalene mellom komitéformannen Dyring og sjefsingeniør Mæhlum.

Under enhver omstendighet hadde Statkraft 6 uker til å slå alarm i tiden fra stortingsvedtaket ble truffet 18. juni 1970 og til reguleringsbestemmelsene ble fastsatt ved kgl.res. 31.07.1970. Det skjedde ingen ting.

Da denne saken ble behandlet, var Statkraft undergitt NVE, og direkte underlagt Olje- og energidepartementet. I siste instans har statsråden det konstitusjonelle ansvar for forsømmelsen fra Statkrafts side.

4. Under høringen 06.11.89 karakteriserte mange av stortingsrepresentantene pkt. 20 som et "Columbi egg" som løste de voldsomme konfliktene under Mardølasaken. Hvis NVE's uttalelse av 14.02.89 hadde foreligget i juni 1970, ville - i den opphetede og konfliktfylte atmosfære som da hersket - den nye opplysningen vært kritisk for hele Gryttenutbyggingen, og for inngrepene i Mardalsfossen.

I denne forbindelse er det grunn til å minne om at kraftforsynings situasjonen var karakterisert som meget vanskelig, jfr. Innst. S. nr. 301 (1969-79) s. 509 - 510.

Folket i Nesset spør seg selv om ikke nettopp disse forhold var årsak til at Statkraft unnlot å reagere på den klare misforståelse som kom til uttrykk i pkt. 20 i reguleringsbestemmelsene.

5. I Olje- og energidepartementets brev til kommunen av 16.05.89 heter det:

"Departementet vil for ordens skyld gjøre oppmerksom på at departementet legger til grunn at endringen av manøvreringsreglementet kan avgjøres av Kongen i Statsråd."

I reguleringsbestemmelsene pkt. 12 heter det:

"Vass-slippingen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger."

I nærværende sak er det imidlertid på det rene at Stortinget grep direkte inn i fastsettelsen av manøvreringsreglementet. En vesentlig del av debatten i Stortinget gjaldt nettopp spørsmålet om hvordan reguleringsreglementet skulle være. Kongens fastsettelse av reguleringsreglementet er dermed bare en forlengelse av Stortingets beslutning.

I nærværende sak kommer det også inn at reguleringsbestemmelsenes pkt. 20 uttrykkelig tillegger Stortinget retten til å treffe nærmere vedtak om at Mardalsfossen gis tilbake sin naturlige vannføring.

Under henvisning til de forhold som er anført ovenfor krevet Nesset kommune at Stortinget nå tar spørsmålet om Mardalsfossen opp igjen på det riktige grunnlag, som fremgår av NVE's innstilling av 14.02.89.

Nesset kommune mener som representant for almenheten i hele distriktet å ha rett til å kreve at Stortinget nå treffer en avgjørelse om når og på hvilken måte Mardalsfossen kan gis tilbake sin naturlige vannføring.

Nesset kommune vil ikke kreve at tilbakeføringen skjer umiddelbart, men når Grytten kraftverk med reguleringer har vært i drift i 30 år. Anlegget må da anses nedskrevet. Dette vil bare redusere produserende vannmengde med 35%.

Nesset kommune krever etter dette at Olje- og energidepartementet fremmer stortingsproposisjon om denne saken. Motsetter departementet seg å gjøre dette, vil Nesset kommune bringe saken direkte inn for Stortinget.

6. Fordi Nesset kommune ikke krever tilbakeføring umiddelbart, må kommunen ta stilling til manøvreringsreglement for den periode hvor Østre Mardøla fortsatt skal overføres til Grytten:

Nesset kommune vil sterkt påtale at Stortingets vedtak om vannføring i Mardalsfossen ikke har vært etterlevet. Som uttalt på s. 4 og 26 i NVE's innstilling av 14.02.89, har Statkraft erkjent at man i perioden fra 1977 til 1986

bare har sluppet 1,8 m³/sek i de perioder hvor man etter Stortingets vedtak skulle ha sluppet 3,0 m³/sek. Statkraft uttaler at dette skyldes en beklagelig feil. Nesset kommune vil hevde at så alvorlige og langvarige feil-disponeringer ikke burde forekomme.

På grunn av den feil som er begått, har en ikke fått tilstrekkelig erfaring med hensyn til vannslippingen i Mardalsfossen. Nesset kommune krever derfor at det nå for en 10-års periode slippes 3 m³/sek. i Mardalsfossen i perioden 20. juni til 20. august.

Kommunens forslag innebærer at Statkraft taper noe mer produksjon enn foreslått i NVE's innstilling av 14.02.89. Dette tap gjennom 10 år oppveies av de ekstra inntekter NVE har hatt ved bare å slippe 1,8 m³/sek. i stedet for 3,0 m³/sek. i perioden 1977-1986.

I NVE's innstilling av 14.02.89 uttales at Nesset kommune vil ta opp det foran nevnte forhold som egen konsesjons-sak. I denne sammenheng presiserer Nesset kommune at en ikke vil kreve ytterligere kompensasjon fra Statkraft, hvis kommunens krav om 3 m³/sek. i perioden 20. juni til 20. august blir etterkommet.

155/89

IV/T/G

11.08 forslag/IV8/W3

revidert 7/12-89.

I Gryttenskjønnet er det lagt til grunn slike

Alminnelige skjønnsforutsetninger:

I Reguleringer

1. Reguleringen av Store Sandgrovatn vil bli foretatt ved at vannstanden heves til kote 1090,6 og senkes til kote 1070,0 m. Reguleringshøyden blir 20,6 m hvorav 7 m oppdemning, 13,6 m senkning. Vannstanden vil ved flom kunne overstige øvre reguleringsgrense. Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en dam ved Store Sandgrovatns utløpsos og en senkningstunnel som fører vannet til Midtre Sandgrovatn. Dammen vil få fast overløp og senkings-tunnelen blir utstyrt med avstegningsorganer. Det vises til tegninger SBP-25367 og SBP-31627.
2. Reguleringen av Fossafjellvatn vil bli foretatt ved at vannstanden i flomdempningsøyemed senkes fra kote 989,8 til kote 982,8. Reguleringshøyden blir 7 m. Vannstanden vil ved flom kunne overstige øvre reguleringsgrense. Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en overførings-tunnel fra Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel. Overføringstunnelen vil bli utstyrt med avstegningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367, SBP-13675, SBP-35405 og SBP-35469. Ved fastsettelsen av erstatningen for regulering av Fossafjellvatn tas også hensyn til de innvirkninger på vannstanden som følger av reguleringen av Store Sandgrovatn og overføringen av Bruåna.
3. Reguleringen av Nedre Mardalsvatn vil bli foretatt ved at vannstanden heves til kote 842,1 og senkes til kote 837,1. Reguleringshøyden blir 5 m, hvorav 3 m oppdemning og 2 m senkning. Vannstanden vil ved flom kunne overstige øvre reguleringsgrense. Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en dam nedenfor Nedre Mardalsvatns utløpsos og et pumpeverk (Mardal pumpestasjon) som vil føre vannet opp til overføringstunnelen mellom Fossafjellvatn og Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp. Det vises til tegninger SPB-29016, SBP-25367, SBP-15389 og SPB-29765. Ved fastsettelse av erstatning for regulering av Nedre Mardalsvatn tas hensyn til virkningen av at vatnet fra en del av nedslagsfelt (Liltefjelltjern) blir ført direkte inn på overføringstunnelen.
4. Reguleringen av Grøttavatn vil bli foretatt ved at vannstanden heves til kote 979,9 og senkes til kote 930,0. Reguleringshøyden blir 49,9 m, hvorav heving og 42,9 m senkning. Vannstanden vil ved flom kunne overstige øvre reguleringsgrense. Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en dam ved Grøttavatns utløpsos og tapping av vannet gjennom Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp og tiløpstunnelen bli utstyrt med avstegningsorganer ved inntakssjakt Grøttavatn. Det vises til tegning SBP-29016, SBP-25367, SBP-30846, SBP-33897 og SBP-37168.

Ved fastsettelse av erstatninger for reguleringen av Grøttavatn tas hensyn til de virkninger på vannstanden som følger av at magasinet nyttes som inntaksmagasin for Grytten kraftverk med derav følgende døgn- og ukereguleringer, samt de virkninger på vannstanden som følger av reguleringene og/eller overføringene av Bruåna, Østre- og Vestre Mardøla, Fossafjellvatn, Rangåb, Monge og Vengedalsbekken.

5. Reguleringen av Rangåhøvatn vil bli foretatt ved at vannstanden i flomdempningsøyemed heves til kote 1127,5 og senkes til 1125,0. Reguleringshøyden blir 2,5 m hvorav 1 m heving og 1,5 m senkning. Vannstanden vil ved flom kunne overstige øvre reguleringsgrense. Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en dam ved Rangåhøvatns utløpsos og en overføringstunnel til Grøttavatns nedslagsfelt. Dammen vil få fast overløp og overføringstunnelen bli utstyrt med avstengingsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-13343.
6. Reguleringen av Mongevatn vil bli foretatt ved at vannstanden heves til kote 912,9 og senkes til 906,9. Reguleringshøyden blir 6 m hvorav 2 m heving og 4 m senkning. Vannstanden kan ved flom overstige øvre reguleringsgrense. Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en dam ved Mongevatns utløpsos og et pumpeverk (Monge Pumpestasjon) som vil føre vannet opp til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367, SBP-32342 og SBP-34183.
7. Reguleringen av Veslevatn (Øvre Mongefelt) vil i flomdempningsøyemed bli senket 2,5 m til kote 975,0. Vannstanden kan ved flom overstige øvre reguleringsgrense. Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en inntakssjakt i Veslevatn som fører vannet inn på Grytten kraftverks driftstunnel. Inntakssjakten vil bli utstyrt med avstegningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-38043.
8. Reguleringen av Olaskardvatn vil bli foretatt ved at vannstanden i flomdempningsøyemed senkes fra kote 1128,0 til kote 1126,0. Reguleringshøyden blir 2 m. Vannstanden kan ved flom overstige øvre reguleringsgrense. Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en inntakssjakt i Olaskardvatn som fører vannet inn i Grytten kraftverks driftstunnel. Inntakssjakten vil bli utstyrt med avstegningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016 og SBP-25367.

II Overføringer.

1. Avløpet fra et felt på ca. 25,9 km² i Bruåna vil bli overført til Østre Mardøla nedslagsfelt og videre til Grytten kraftverks driftstunnel ved hjelp av en dam på ca. kote 1100,0, overførings-tunnel fra inntak Bruåna til Østre Mardøla, kanal fra Østre Mardøla til Fossafjellvatn og overføringstunnel fra inntak Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp. Inntakssjakten vil bli sikret med rist og utstyrt med avstegningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-30994.

2. Avløpet fra et felt på ca. 42,3 km² i Østre Mardøla vil bli overført til Grytten kraftverks driftstunnel ved hjelp av en dam ca. kote 985,0, kanal til Fossafjellvatn og en overføringstunnel fra inntak Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil bli utstyrt med fast overløp og fjernstyrt tappeorgan for tapping av vann til Østre Mardalsfoss. Overføringstunnelen vil bli utstyrt med avstegningsorganer (luker) slik at Østre Mardalsfoss kan gis tilbake sin naturlige vannføring såfremt dette senere måtte bli vedtatt av Stortinget. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367, SBP-35405 og SBP-35469.
3. Avløpet fra et øvre felt på ca. 17,4 km² av Vestre Mardøla vil bli overført til Grøttavatn ved hjelp av en dam på ca. kote 990,0 og en inntakssjakt til overføringstunnelen fra Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp. Inntakssjakten vil bli sikret med rist og utstyrt med avstegningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016 og SBP-25367.
4. Avløpet fra et nedre felt på ca. 24,2 km² av Vestre Mardøla vil bli overført til Grøttavatn ved hjelp av en reguleringsdam på ca. kote 837,0 nedenfor Nedre Mardalsvatns utløpsos, og oppumping fra Nedre Mardalsvatn til overføringstunnelen, fra inntak Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel ved hjelp av Mardal pumpestasjon. Dammen vil bli utstyrt med fast overløp. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-29765, SBP-25367 og SBP-15389.
5. Avløpet fra et felt på ca. 4,4 km² av Rangå vil bli overført ved hjelp av en dam på ca. kote 1126,5 i Rangåhøvatns utløpsos og en overføringstunnel til Grøttavatns nedslagsfelt. Dammen vil få fast overløp og inntakssjakten bli utstyrt med avstegningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-13343.
6. Avløpet fra et felt på ca. 10,8 km² av øvre del av Mongevassdraget vil ved hjelp av en inntakssjakt i Veslevatn bli ført til Grytten kraftverks driftstunnel. Det vil bli anordnet fast overløp fra Veslevatn og inntakssjakten vil bli sikret med varegrind og utstyrt med avstegningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-38043.
7. Avløpet fra et felt på ca. 10,3 km² av nedre del av Mongevassdraget vil ved hjelp av en dam på ca. kote 910 ved Mongevatns utløpsos og Monge pumpestasjon bli pumpet opp til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-34183.
8. Avløpet fra et felt på ca. 1,3 km² av Vengebekken vil ved hjelp av en inntakssjakt ved Olaskardvatn bli ført til Grytten kraftverks driftstunnel. Inntakssjakten vil bli sikret med varegrind og utstyrt med avstegningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016 og SBP-25367.

III Manøvrering

1. Manøvreringen av de magasiner som i henhold til foranstående etableres i vassdragene vil bli foretatt innen de regulerings-

grenser og på den måte som er bestemt i manøvreringsreglement fastsatt ved kgl. res. av 31. juli 1970 og kgl. res. av 27. juli 1973.

2. Det forutsettes at magasinet i Grøttavatn vil bli nyttet som inntaksmagasin med derav følgende døgn- og ukereguleringer. Videre forutsettes at manøvrering av eventuelle magasiner i Fossafjellvatn, Rangåhøvatn, Veslevatn og Olaskardvatn skal finne sted i flomdemningsøyemed. I de første 10 år etter at reguleringene er tatt i bruk vil manøvreringen bli foretatt slik at vannføringen i Østre Mardalsfoss i juli måned ikke blir mindre enn 3 m³ pr. sek. Etter utløpet av nevnte 10 år vil vannslipping i tilfelle bare finne sted etter Stortingets eventuelle senere bestemmelser, og skjønnsretten skal under sin vurdering legge til grunn at intet vann slippes etter 10-årsperioden utløp. For øvrig vil de magasiner som innvinnes ved ovennevnte reguleringer og overføringer bli nyttet etter behovet til enhver tid i Grytten kraftverk. I flomperioder, ved avslag i stasjonen m.v., forbeholdes rett til å slippe vann i elveleiene. Vannstanden i elveleiene forutsettes herunder ikke å overstige tidligere høyeste flomvannstand.
3. Reguleringene og overføringene forutsettes iverksatt 1. aug. 1974 med mindre annet særskilt er bestemt.

IV Utbygging

1. Glutravassdraget vil bli utbygget ved anlegg av Grytten kraftverk som bl.a. ved hjelp av Mardal og Monge pumpestasjoner forutsettes å utnytte fallhøyden mellom Grøttavatn og Rauma elv. Det eksproprieres grunn og rettigheter i nødvendig utstrekning for bygging av Grytten kraftverk med tilhørende overførings- og reguleringsanlegg.
2. Byggingen av Grytten kraftverk med tilhørende overførings- og reguleringsanlegg forutsetter midlertidig eller varig erverv av grunn og rettigheter for anlegg og drift av reguleringsdammer, sperredammer, inntak, overføringstunnelser, driftstunnel, trykksjakt, svingesjakt, utløpskanal, friluftsanlegg, pumpestasjoner, tverrslag, overføringskanaler, taubaner, anleggsbrakker, lagerplass m.m. Videre erverves rett til bygging og bruk av adkomstveger, kraft- og signalledninger til anleggsstedene og uttak av sand, grus og annen masse til dammer og øvrige anlegg.
3. Hvor det eksproprieres grunn til midlertidig bruk, faller grunnen tilbake til fri rådighet for eieren når eksproprianten ikke lenger har behov for den. Brakker, lagerplasser og verksteder i nærheten av et anleggssted kan imidlertid komme til å bli stående etter at arbeidet på vedkommende sted er avsluttet, da det kan vise seg hensiktsmessig å bruke dem i forbindelse med arbeider som skal utføres på andre anleggssteder ved bygging av Grytten kraftverk. Når ekspropriantens benyttelse av grunner er endelig avsluttet forutsettes at brakker, anleggsbygninger og andre innretninger

2. Om skjønnsforutsetninger m.v.

Overskjønnsretten legger til grunn for avgjørelsen de reguleringsbestemmelser, manøvreringsreglementer, alminnelige skjønnsforutsetninger og den avtalen av 6.9. 1974 som er gjengitt ovenfor (kap. 1.4).

Fra disse bestemmelsene finner retten grunn til å fremheve:

Av reguleringsbestemmelsene for Aura I går det fram

- at bestemmelsene gjelder i ubegrenset tid,
- at Aura Kraftverk har plikt til, for å opprettholde bestanden av laks, aure og sjøaure, å bekoste, bygge og drive en anstalt for klekking og oppdrett og til å sette ut fisk etter Landbruksdepartementets bestemmelse (pkt. 8).

Av manøvreringsreglementet for Aura I går det fram

- at samtlige dammer er utstyrt med faste overløp,
- at det skal tas for øye at flommene i vassdraget nedenfor dammene så vidt mulig ikke økes,
- at det er tatt forbehold om at vannslippingen kan foregå etter Aura Kraftverks behov.

Fra skjønnsforutsetningene for Aura I finner retten grunn til å peke på

- at erstatningene forutsettes fastsatt som årlige avgifter og engangserstatninger i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 16 nr. 5, og at erstatningene faller til betaling fra den dag reguleringen blir satt i verk (pkt. 5)
- at reduksjonen i vannføringen i Aura den gang var anslått til å ville føre til at det på strekningen Finset - Eikesdalsvatn ville bli tilbake ca. 40 % av den opprinnelige vannmengden (pkt. 10),
- at middelvannstanden i Lillevatnet etter overføringen var anslått til å bli ca. 33 cm. lavere enn før (pkt. 11),
- at middelvannstanden i Eikesdalsvatn var ventet å bli ca. 28 cm. lavere enn før (pkt. 12),
- at vannmengden i Eira ville bli redusert til ca. 60 % (pkt. 13) på grunn av Aura I,

- at partene var enige om at det skulle fastsettes erstatninger for fiske- og grunnvannskader som årlige avgifter midlertidig fra 13.12. 1960 til 13.12. 1975,

- at vedkommende Stortingskomite i 1958 hadde uttalt at den anså det "formålstjenlig at de samlede skader tas opp ved de skjønn som nå skal avholdes, idet en anser det meget vanskelig å skjønne over de tilleggsskader som den nye overføringen er årsak til" (Inst. S nr. 192 (1959) s. 325).

Fra de alminnelige skjønnsforutsetningene for Aura II finner retten grunn til å fremheve

- at det ble regnet med at de regulerte sideelvene ville bli tørrlagt nedenfor inntaksstedene, bortsett fra tilsig nedenfor og flomspisser,
- at det ble regnet med at vannføringen i Aura på strekningen Finset - Eikesdalsvatnet ble redusert med ytterligere 18 %, slik at det av den opprinnelige vannføringen bare ble tilbake ca. 22 %,
- at middelvannstanden i Lillevatnet ville bli redusert med ytterligere ca. 20 cm,
- at det for grunnvanns- og fiskeskader i Aura og Lillevatnet skulle foretas en preliminær fastsettelse av erstatninger som følge av overføring av 16 +3,5 m³/sek, og fra erstatningen skulle trekkes beløpene i Aura I-skjønnet,
- at erstatningene for samme del av vassdraget skulle løpe fra 13.12. 1960 med 4 % rente p. a.,
- at midlere vannstand i Eikesdalsvatnet ville gå ned med ytterligere 6 cm (dvs. 39 cm. tilsammen),
- at de to overføringene ville føre til at lavvannstanden i Eikesdalsvatnet kom til å bli 12 til 18 cm. lavere enn naturlig lavvannstand,
- at overføringen av de nevnte 3,5 m³/sek for Eira ville føre til en reduksjon i vannføringen på ca. 10 %, slik at Eira på grunn av Aura I og II ville bli redusert til 50 % av naturlig vannføring,
- at skjønnsretten skulle fastsette fiskeskadeerstatninger for Eikesdalsvatnet og Eira som følge av den samlede re-

gjelder midlertidig fra 13.12. 1960 til 13.12. 1975,

- at det i nytt skjønn ved utløpet av perioden skulle fastsettes endelige årlige fiskeerstatninger med tilbakevirkende kraft fra 13.12. 1960,
- at det for grunnvannskader i samme del av vassdraget skulle gås fram på tilsvarende måte som for fisket, slik at det også for grunnvann skulle fastsettes prelinære erstatninger.

Videre vil retten feste oppmerksomheten ved at det i Gryttenskjønnet for Aura I og II ble gitt en felles skjønnsforutsetning om

- at skjønnet skal fastsette erstatningene på grunnlag av at NVE har rett til å rå over alt vannet fra begge disse reguleringene, "slik at overløp og/eller lekkasjer ved Aursjø dam ikke forutsettes å inntreffe etter skjønnets avhjemling".

Fra reguleringsbestemmelsene for Grytten finner retten å burde feste oppmerksomheten ved

- at reguleringsbestemmelsene gjelder i ubegrenset tid, men de kan tas opp til revisjon etter 50 år,
- at NVE ble forpliktet til å innbetale til Nesset kommune 7 mill. kroner til et næringsfond,
- at NVE skulle innbetale til Nesset kommune eller Møre og Romsdal fylke 1,5 mill. kroner til å sette vegen Finset-Aursjøen i forsvarlig stand - under forutsetning av at kommunen eller fylkeskommunen overtok det fremtidige vedlikeholdet,
- at NVE skulle betale 2 mill. kroner til fullføring av vegen langs østsiden av Aursjøen - forutsatt at kommuner og fylker inngikk avtale om anlegg og vedlikehold,
- at NVE ble pålagt å bygge og drive stamfiskeanlegg for laks og sjøaure, evt. delta med innskudd i et fellesanlegg, med plikt til å bekoste eller foreta utsetting av yngel og/eller settefisk av laks, sjøaure og innlandsaure,
- at hvis det som følge av kraftverksutbyggingen "skulle oppstå uforutsette ting vedrørende fisk som ikke dekkes av de oppstilte vilkår kan anleggenes eier tilolikes å

bekoste ytterligere tiltak som departementet finner nødvendig for å bote på skadene, såfremt omkostningene med tiltakene står i et rimelig forhold til hva som dermed kan vinnes" (pkt. 9 c),

- at det i Mardalstjern skulle anlegges en sperredam slik at Mardalsfossen kan få sin naturlige vannføring, og i de første 10 år etterat anlegget ble tatt i bruk skal det slippe 3 m3/sek i juli måned i Østre Mardalsfoss,
- at NVE ble tilpliktet - etter nærmere bestemmelse av skjønnet - å yte støtte til ny vannforsyning og vanningsanlegg i Eresfjord og Eikesdal til avverging av tørkeskader som følge av reguleringen (pkt. 21).

Av manøvreringsreglementet for Grytten går det fram

- at det skal tas for øye at flommen i vassdragene nedenfor magasinene så vidt mulig ikke økes,
- at det som nevnt skal slippes vann i juli i Østre Mardalsfoss, og for øvrig kan vannslipping foregå etter behovet i statens kraftverk.

Fra de alminnelige skjønnsforutsetninger for Grytten finner retten å burde fremheve av særlig betydning for denne delen av overskjønnet

- at det ble overført et felt på ca. 25,9 km2 i Bruåna, et felt på ca. 42,3 km2 i Østre Mardøla, et felt på ca. 17,4 km2 i Vestre Mardøla + et nedre felt i Vestre Mardøla på ca. 24,2 km2,
- at vannslippingen i Østre Mardalsfoss etter utløpet av tiårsperioden bare kan finne sted etter Stortingets eventuelle bestemmelse, men skjønnsretten skal legge til grunn at "intet vann slippes etter tiårsperiodens utløp" (pkt. III, 2),
- at skjønnet skal bygge på at NVE har en stedsevarig rett til å foreta endringer i vannførings- og vannstandsforholdene i Mardølavassdraget,
- at det skal fastsettes erstatning og/eller tiltak for fallrettigheter i Vestre og Østre Mardøla, Bruåna.

og for Eira elv fra Eikesdalsvatnet til sjøen,

- skader og ulemper i Eikesdalsvatnet og i Aura elv oppover fra samløpet med Bruåna,

alt under forutsetning av at rettighetene ikke tidligere er ervervet av NVE,

- at det ved fastsettelse av erstatningene skal tas hensyn til de tiltak Vassdragsvesenet vil påta seg eller skjønnsretten gir pålegg om,
- at skader og ulemper ved kjøving og isgang, ved reguleringenes virkning på klimatiske forhold (herunder frostrøyk) og ved større utgravninger eller ras skal holdes utenfor skjønnet, som ellers skal omfatte alle skader og ulemper som følge av reguleringen,
- at reguleringen ble forutsett iverksatt fra 1.8. 1974, og erstatningene skulle løpe fra samme dag,
- at det fra forfall til betaling skal svares rente som blir bestemt av skjønnsretten.

Videre minner retten om den felles skjønnsforutsetning for Aura og Grytten om

- at spørsmål om sjølgjerding i Eira, Vestre og Østre Mardøla og Bruåna og om klimavirkningen skal utsettes og holde utenfor dette skjønnet.

Endelig vil retten fremheve den avtalen som partene inngikk 6.9. 1974 om

- at revisjonsskjønn pr. 13.12. 1975 ble frafalt, slik at revisjonsspørsmålene blir å avgjøre i dette skjønnet
- at alle midlertidige erstatninger bringes inn for denne rett, men spørsmål som er endelig avgjort i tidligere skjønn skal ikke kunne tas opp på nytt,
- at de krav som kan tas opp til revisjon, er de som er angitt s. 20-21 i rettsboka for takrenneoverskjønnet.

Hsbj. Olav Trampe

REGJERINGSADVOKATEMBETET

MØLLERGT 43 OSLO TELEFON (02) 20 10 10
POSTADRESSE POSTBOKS 8012 OSLO DEP. OSLO 1

137/68 ESL/BMS

Oslo, den 27. februar 1974.

P r o s e s s k r i f t
til
Romsdal herredsrett

Sak nr. 33/70 B.

Saksøker: Staten v/Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Prosessfullmektig: Regjeringsadvokaten v/h.r.advokat
Eilert Stang Lund, Oslo-dep.

Saksøkt: Grunneiere og rettighetshavere som har eiendom og/
eller rettigheter i Mardøla-Mongevassdragene i Møre
og Romsdal fylke som berøres av forestående stats-
regulering.

Prosessfullmektiger: 1. H.r.adv. Frithjof B. Sigmond, Oslo.
2. H.r.adv. Torolv Hustad, Oslo.
3. H.r.adv. Nikolai Helseth, Ålesund.
4. ~~H.r.adv. Olav Trampe Kindt, Oslo.~~
5. H.r.adv. Helge Kolrud, Oslo.
6. H.r.adv. Anton J. Rønneberg, Ålesund.
7. Advokat Bjarne Rørstad, Ålesund.
8. H.r.adv. Ø.A. Wiborg, Molde.
9. H.r.adv. Odd Wold, Molde.

Skjønn Grytten kraftanlegg.

Ved Kgl.res. 27. juli 1973 ble vedtatt planendring i
forbindelse med statsregulering av Grytten kraftverk. Plan-
endringen har medført forandringer i manøvreringsreglementets
post 1. Resolusjonen og manøvreringsreglementets nye post 1
fremgår av

bilag 1: Fotokopi av Industridepartementets brev
17. august 1973 til Norges vassdrags- og
elektrisitetsvesen.

Det bemerkes for ordens skyld at de vedtatte endringer er de
samme som tidligere har vært opplyst under høringsprosessen for skjønns-
retten og de saksøkte og som har vært lagt til grunn ved de

prosessskrift til
Romsdal herredsrett.

s.2.

De vedtatte planendringer nødvendiggjør enkelte endringer
i de alminnelige skjønnsforutsetninger. Samtidig har de
tidligere fremlagte alminnelige skjønnsforutsetninger for
henholdsvis regulering, utbygging og ekspropriasjon blitt
omarbeidet og fremlegges nå som et felles utkast til
alminnelige skjønnsforutsetninger. De alminnelige skjønns-
forutsetninger som ble fremlagt som bilag 7, 8 og 9 til
prosessskrift herfra 18. september 1970 blir således å erstatte
med

bilag 2: Utkast til alminnelige skjønnsforutsetninger
for reguleringer, overføringer og utbygging av
Mardøla-Mongevassdragene av 27. februar 1974.

Bortsett fra de endringer som følger av de vedtatte plan-
endringer og forandringer i detaljprosjekteringene av anlegget
svarer forutsetningene til de tidligere fremlagte. Detaljer i
forutsetningene vil bli gjennomgått i forbindelse med del-
inkaminingen av skjønnet i prosedyresesjonen 19. mars og
befaringssesjonene 10. juni og 26. august d.å.

Siden fremleggelse av utbygningsplanen, alminnelige
skjønnsforutsetninger og tegninger ved prosessskrift herfra
18. september 1970 har detaljprosjekteringen av anlegget
nøvendiggjort en rekke forandringer. Jeg fremlegger som

bilag 3: Tegning SBP-13675. Kanal og inntaksområde ved
Fossafjellvatn,

bilag 4: Skisse SBM-15389. Mardal pumpestasjon med
tilløpsrørledning,

bilag 5: Tegning SBP-29765^b. Mardalsvatn. Tverrsnitt og
rørtunnel. Stikning- og sprengningsplan,

bilag 6: Tegning SBP-30305. Stasjonsområdet, trykksjakt
og trykktunnel,

bilag 7: Tegning SBP-30310^c. Ventilkammerområde. Tverrsnitt
Vengedalen,

bilag 8: Tegning SBP-30846^b. Tilløpstunnel Mardalen-
Grøttevatn, bekkinntak Mardalselv,

bilag 9: Tegning SBP-30994^c. Overføringstunnel Bruåa-
Sandgroven, alternativ 2,

- bilag 10: Tegning SBP-31627^a. Senkingstunnel
Sandgrovvatn, a.
bilag 11: Tegning SBP-32342 . Tverrslag Mongevatn,
bilag 12: Tegning SBP-32669. 22kV anleggsledninger,
bilag 13: Tegning SBP-33897^a. Grøttavatnet fyllingsstand,
bilag 14: Tegning SBP-34183. Mongevatn. Massiv betongdam,
bilag 15: Tegning SBP-35450^c. Overføring til Fossafjellvatn,
bilag 16: Tegning SBP-35469. Inntak Fossafjellvatn,
bilag 17: Tegning SBP-37168. Grøttavatn inntakluke,
bilag 18: Tegning SBP-38043. Tilløpstunnel inntak
Veslevatn.

Tegninger SBP-30305 og SBP-30310^c erstatter tegning
SBP-24693 fremlagt som bilag 12 til prosessskrift herfra av
18. september 1970. Tegninger SBP-30846 og SBP-37168 erstatter
tegning SBP-14068 fremlagt som bilag 7 til utbyggingsplanen
fremlagt ved ovennevnte prosessskrift herfra. Tegning
SBP-31627^a erstatter tegning SBP-13342 fremlagt som bilag
7 til utbyggingsplanen.

Prosedyresesjonen 19. mars 1974.

Det fremgår av rettens brev at alle skader og ulemper
bortsett fra reguleringsenes mulige innvirkninger på storvilt-
jakten skal behandles og sluttprosederes i ovennevnte sesjon.
Rettens brev må så vidt skjønnes ses på bakgrunn av forslaget
i prosessskrift herfra av 16. november f.å. Saksøkeren går
derfor ut fra at alle skader i og eventuelt rundt
reguleringsmagasinene, anleggsskader i høyfjellet og skader
i forbindelse med avståelse av grunn til atkomstveier skal
behandles. Jeg fremlegger i denne forbindelse som

- bilag 19: Utkast til spesielle skjønnsforutsetninger for
ekspropriasjons- og reguleringsskjønn Grytten
kraftverk for takstnr. 3-34 av 27. februar
1974.

Det fremgår av forutsetningene hvilke takstnummer som forut-
settes behandlet.

De påstander som er blitt nedlagt fra de saksøktes side

småviltsakkyndig er til stede under sesjonene.

Da enkelte saksøkte har vært i tvil om hva som skal tas
med, presiseres for ordens skyld at reguleringsenes innvirkning
i de nedenforliggende berørte elver og vann ikke forutsettes
behandlet i denne etappe.

Befaringssesjon Eikesdalavsnittet.

Befaringen av dette avsnitt påbegynnes mandag 26. august
og må forventes å ta 14 dager.

Det har vært reist spørsmål om å forene revisjons-
skjønnene for Aura-utbyggingen med i gangværende skjønn. Et
forslag om dette ble fremsatt i prosessskrift herfra av
26. juni 1973. De berørte prosessfullmektiger har under
hånden stilt seg velvillig til forslaget. Spørsmålet om fore-
ning bør imidlertid være avklart før delinkamineringen av
Eresfjord-Eikesdalavsnittet av hensyn til de forutsetninger
som skal legges til grunn for denne del av skjønnet. Jeg ber
derfor bekreftet snarest hvorvidt man er enig i en forening
av skjønnene som foreslått herfra i ovennevnte prosessskrift.

For så vidt angår spørsmålet om å nytte siv.ing. Røstad
som partsoppnevnt sakkyndig vises til tidligere prosessskrifter
om dette - senest av 26. juni 1973. Saksøkeren kan ikke se
noen grunn til at de rettsoppnevnte sakkyndige ikke skal
behandle Eresfjord og Eikesdalavsnittet på tilsvarende måte
som de øvrige vassdrag som berøres av reguleringsforetakene.
Opplysninger om vassdragene kan de sakkyndige få ved hen-
vendelse til Norges vassdrags- og elektrisitetssvasesens
Hydrologiske avdeling. De utredninger siv.ing. Røstad foretar
for Nesset kommune i forbindelse med planlegging og bygging
av vassverket i Eikesdal går saksøkeren ut fra vil bli frem-
lagt i den utstrekning de har interesse for tiltaksskjønnet.
Dersom de saksøkte skulle mene at det reiser seg spesielle
spørsmål de rettsoppnevnte sakkyndige må være oppmerksom på
i forbindelse med behandlingen av Eresfjord og Eikesdal-
avsnittet, går jeg for øvrig ut fra at prosessfullmektigene
tar opp dette ovenfor retten.

prosessskrift til
Romsdal herredrett.

8.5.

Prosessskriftet med bilag sendes retten i 20 - tyve -
eksemplarer. Ett eksemplar er sendt samtlige prosess-
fullmektiger direkte.

REGJERINGSADVOKATEN

Eilert Stang Lund
Eilert Stang Lund
høyesterettsadvokat

DET KONGELIGE DEPARTEMENT FOR INDUSTRI OG HÅNDVERK

KONTOR AKERSGT 42 - TLF 11 90 90 - RIKSTELEFONER OG FJERNVALG TLF (32) 41 79 00
POSTADRESSE: OSLO-DEP. OSLO 1

NVE-S

Journalisert 21.AUG1973

Arkiv nr.

Norges vassdrags- og elektrisitets-
vesen
Boks 5091

MAJORSTUA, OSLO 3

3218 20.8.73

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
Id 4691/73-V KH/VL

14.8.73

PLANENDRING I FORBINDELSE MED STATSREGULERING FOR
GRYTEN KRAFTANLEGG.
KGL.RES. AV 27. JULI 1973.

Det vises til brev av 4.6.73.

Ved kongelig resolusjon av 27. juli 1973 er bestemt:

1. Statskraftverkernes planendringer i forbindelse
med Grytten kraftanlegg godkjennes i samsvar med
Industridepartementets foredrag av 27. juli 1973.
2. Manøvreringsreglementets post 1 endres i samsvar
med utkast inntatt i samme foredrag.

Industridepartementets tilråding er i overensstemmelse
med Hovedstyrets innstilling av 4.6.73. Kopi av departe-
mentets bemerkninger i fordraget vedlegges.

I manøvreringsreglementet gis post 1 følgende reviderte
ordlyd:

A. Reguleringsmagasiner

	Nat.vst.	Reg.grenser		Reg.l. m
		Øvre	Nedre	
Store Sandgrovatn	1083,6	1090,6	1070,0	20,0
Nedre Hardalsvatn	839,1	842,1	837,1	5,0
Grøttvatn	972,9	979,9	950,0	49,9
Hønevatn	910,9	912,9	900,9	12,0

I Floderingsmagasinet kan Hønevatn (kote 989,8)
senkes 7 m, Hardalsvatn (kote 1110,5) senkes 1,5 m
og Grøttvatn (kote 1120) senkes 2 m og Vestvatn (kote 977,5) i Hønevatnen senkes
2,5 m.

Oslo, 27. februar 1974

Utkast til alminnelige skjønnsforutsetninger for reguleringer, overføringer og utbygging av Mardøla-Mongevassdragene.

Høyden for reguleringsmagasinene refererer seg til Vassdragsvesenets lengdenivellement nr. 478 og 484.

Samtlige reguleringsdammer utføres med faste overløp, og vannstanden i de enkelte vatn kan derfor stige noe over øvre reguleringsgrense under flom. Reguleringsgrensene skal angis ved faste og tydelige vannstandsmerker.

B. Overføringer

a. Avløpet fra følgende vassdrag overføres til Grøttavatn eller Grytten kraftverks driftstunnel:

1. Østre Mardøla ved Fossafjellvatn (67,5 km² inkl. overføring fra Bruå, jfr. pkt. b)
2. Vestre Mardøla ved Nedre Mardalsvatn (41,6 km² - herav overføres avløpet fra 24,2 km² via Mardal pumpestasjon)
3. Rangå ved Rangåhøvatn (4,4 km²)
4. Mongebekken ved Mongevatn (21,1 km² - herav overføres avløpet fra 10,3 km² via Monge pumpestasjon)
5. Bielv til Glutra ved vatn kote 1128 (1,3 km²)
- b. Avløpet fra Bruå ved kote ca. 1103 (25,2 km²) overføres til Østre Mardøla.

///. Sakens dokumenter returneres vedlagt.

Etter fullmakt

Jens V.L. Poulsen

K. Hæggensen

Gjennom:

1. Mardøla kommune m/vedlegg
2. Renset kommune "
3. Hordalssyningen i Hord og Romsdal m/vedlegg
4. Hordalssyningen i Hord og Romsdal "
5. Hordalssyningen i Hord og Romsdal "
6. Hordalssyningen i Hord og Romsdal "

I. Reguleringer.

1. Reguleringen av Store Sandgrovvatn vil bli foretatt ved at vannstanden heves til kote 1090,6 og senkes til kote 1070,0. Reguleringshøyden blir 20,6 m, hvorav 7 m oppdemming og 13,6 m senking. Vannstanden vil ved flom kunne overstige øvre reguleringsgrense.

Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en dam ved Store Sandgrovvatns utløpsos og en senkingstunnel som fører vann til Midtre Sandgrovvatn. Dammen vil få fast overløp og senkingstunnelen bli utstyrt med avstengningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-31627.

2. Reguleringen av Fossafjellvatn vil bli foretatt ved at vannstanden i flomdempingsøyet senkes fra kote 989,8 til kote 982,8. Reguleringshøyden blir 7 m. Vannstanden vil ved flom kunne overstige øvre reguleringsgrense.

Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en overførings-tunnel fra Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel. Overføringstunnelen vil bli utstyrt med avstengningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367, SBP-13675, SBP-35405 og SBP-35469.

Ved fastsettelse av erstatninger for regulering av Fossafjellvatn tas også hensyn til de innvirkninger på vannstande som følger av reguleringen av Store Sandgrovvatn og overføringen av Bruåna.

3. Reguleringen av Nedre Mardalsvatn vil bli foretatt ved at vannstanden heves til kote 842,1 og senkes til kote 837,1. Reguleringshøyden blir 5 m, hvorav 3 m oppdemming og 2 m senking. Vannstanden vil ved flom kunne overstige øvre reguleringsgrense.

Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en dam nedenfor Nedre Mardalsvatns utløpsos og et pumpeverk (Mardal pumpe-

stasjon) som vil føre vannet opp til overføringstunnelen mellom Fossafjellvatn og Grytten kraftverks driftstunnel.

Dammen vil få fast overløp. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367, SBP-15389 og SBP-29765.

Ved fastsettelse av erstatning for regulering av Nedre Mardalsvatn tas hensyn til virkningen av at vatnet fra en del av nedslagsfeltet (Liltfjelltjern) blir ført direkte inn på overføringstunnelen.

4. Reguleringen av Grøttavatn vil bli foretatt ved at vannstanden heves til kote 979,9 og senkes til kote 930,0. Reguleringshøyden blir 49,9 m, hvorav 7 m heving og 42,9 m senking. Vannstanden vil ved flom kunne overstige øvre reguleringsgrense.

Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en dam ved Grøttavatns utløpsos og tapping av vannet gjennom Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp og tilløpstunnelen bli utstyrt med avstengningsorganer ved inntakssjakt Grøttavatn. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367, SBP-30846, SBP-33897 og SBP-37168.

Ved fastsettelse av erstatningen for reguleringen av Grøttavatn tas hensyn til de virkninger på vannstanden som følger av at magasinet nyttes som inntaksmagasin for Grytten kraftverk med derav følgende døgn- og ukereguleringer, samt de virkninger på vannstanden som følger av reguleringene og/eller overføringene av Bruåna, Østre- og Vestre Mardøla, Fossafjellvatn, Rangåa, Monge og Vengedalsbekken.

5. Reguleringen av Rangåhøvatn vil bli foretatt ved at vannstanden i flomdempingsøymed heves til kote 1127,5 og senkes til kote 1125,0. Reguleringshøyden blir 2,5 m, hvorav 1 m heving og 1,5 m senking. Vannstanden vil ved flom kunne overstige øvre reguleringsgrense.

Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en dam ved Rangåhøvatns utløpsos og en overføringstunnel til Grøttavatns nedslagsfelt. Dammen vil få fast overløp og overføringstunnelen bli utstyrt med avstengningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-13343.

6. Reguleringen av Mongevatn vil bli foretatt ved at vannstanden heves til kote 912,9 og senkes til kote 906,9. Reguleringshøyden blir 6 m, hvorav 2 m heving og 4 m senking. Vannstanden kan ved flom overstige øvre reguleringsgrense.

Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en dam ved Mongevatns utløpsos og et pumpeverk (Monge pumpestasjon) som vil føre vannet opp til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367, SBP-32342 og SBP-34183.

7. Reguleringen av Veslevatn (øvre Mongefelt) vil i flomdempingsøymed bli senket 2,5 m til kote 975,0. Vannstanden kan ved flom overstige øvre reguleringsgrense.

Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en inntakssjakt i Veslevatn som fører vannet inn på Grytten kraftverks driftstunnel. Inntakssjakten vil bli utstyrt med avstengningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-38043.

8. Reguleringen av Olaskardsvatn vil bli foretatt ved at vannstanden i flomdempingsøymed senkes fra kote 1128,0 til kote 1126,0. Reguleringshøyden blir 2 m. Vannstanden kan ved flom overstige øvre reguleringsgrense. Reguleringen vil bli foretatt ved hjelp av en inntakssjakt i Olaskardsvatn som fører vannet inn i Grytten kraftverks driftstunnel. Inntakssjakten vil bli utstyrt med avstengningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016 og SBP 25367.

II. Overføringer.

1. Avløpet fra et felt på ca. 25,9 km² i Bruåna vil bli overført til Østre Mardølas nedslagsfelt og videre til Grytten kraftverks driftstunnel ved hjelp av en dam på ca. kote 1100, overføringstunnel fra inntak Bruåna til Østre Mardøla, kanal fra Østre Mardøla til Fossafjellvatn og overføringstunnel fra inntak Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp. Inntakssjakten vil bli sikret med rist og utstyrt med avstengningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-30994.

2. Avløpet fra et felt på ca. 42,3 km² i Østre Mardøla vil bli overført til Grytten kraftverks driftstunnel ved hjelp av en dam ca. kote 985,0, kanal til Fossafjellvatn og en overføringstunnel fra inntak Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil bli utstyrt med fast overløp og fjernstyrt tappeorgan for tapping av vann til Østre Mardalsfoss. Overføringstunnelen vil bli utstyrt med avstengningsorganer (luker) slik at Østre Mardalsfoss kan gis tilbake sin naturlige vannføring såfremt dette senere måtte bli vedtatt av Stortinget. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367, SBP-35405 og SBP-35469.
3. Avløpet fra et øvre felt på ca. 17,4 km² av Vestre Mardøla vil bli overført til Grøttavatn ved hjelp av en dam på ca. kote 990,0 og en inntakssjakt til overføringstunnelen fra Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp. Inntakssjakten vil bli sikret med rist og utstyrt med avstengningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016 og SBP 25367.
4. Avløpet fra et nedre felt på ca. 24,2 km² av Vestre Mardøla vil bli overført til Grøttavatn ved hjelp av en reguleringsdam på ca. kote 837,0 nedenfor Nedre Mardalsvatns utløpsos og oppumping fra Nedre Mardalsvatn til overføringstunnelen fra inntak Fossafjellvatn til Grytten kraftverks driftstunnel ved hjelp av Mardal pumpestasjon. Dammen vil bli utstyrt med fast overløp. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-29765, SBP-25367 og SBP-15389.
5. Avløpet fra et felt på ca. 4,4 km² av Rangå vil bli overført ved hjelp av en dam på ca. kote 1126,5 i Rangåhøvatns utløpsos og en overføringstunnel til Grøttavatns nedslagsfelt. Dammen vil få fast overløp og inntakssjakten bli utstyrt med avstengningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-13343.
6. Avløpet fra et felt på ca. 10,8 km² av øvre del av Monge-vassdraget vil ved hjelp av en inntakssjakt i Veslevatn bli ført til Grytten kraftverks driftstunnel. Det vil bli anordnet fast overløp fra Veslevatn og inntakssjakten vil bli sikret med varegrind og utstyrt med avstengningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-38043.

7. Avløpet fra et felt på ca. 10,3 km² av nedre del av Monge-vassdraget vil ved hjelp av en dam på ca. kote 910 ved Mongevatns utløpsos og Monge pumpestasjon bli pumpet opp til Grytten kraftverks driftstunnel. Dammen vil få fast overløp. Det vises til tegninger SBP-29016, SBP-25367 og SBP-34183.
8. Avløpet fra et felt på ca. 1,3 km² av Vengebekken vil ved hjelp av en inntakssjakt ved Olaskardsvatn bli ført til Grytten kraftverks driftstunnel. Inntakssjakten vil bli sikret med varegrind og utstyrt med avstengningsorganer. Det vises til tegninger SBP-29016 og SBP-25367.

III. Manøvrering.

1. Manøvreringen av de magasiner som i henhold til foranstående etableres i vassdragene vil bli foretatt innen de reguleringsgrenser og på den måte som er bestemt i manøvreringsreglement fastsatt ved kgl.res. av 31. juli 1970 og kgl.res. av 27. juli 1973.

2. Det forutsettes at magasinet i Grøttavatn vil bli nyttet som inntaksmagasin med derav følgende døgn- og ukereguleringer. Videre forutsettes at manøvrering av eventuelle magasiner i Fossafjellvatn, Rangåhøvatn, Veslevatn og Olaskardsvatn skal finne sted i flomdempingsøyemed.

I de første 10 år etter at reguleringene er tatt i bruk vil manøvreringen bli foretatt slik at vannføringen i Østre Mardalsfoss i juli måned ikke blir mindre enn 3 m³ pr. sek. Etter utløpet av nevnte 10 år vil vannslipping i tilfelle bare finne sted etter Stortingets eventuelle, senere bestemmelser, og skjønnsretten skal under sin vurdering legge til grunn at intet vann slippes etter 10-årsperiodens utløp.

For øvrig vil de magasiner som innvinnes ved ovennevnte reguleringer og overføringer bli nyttet etter behovet til enhver tid i Grytten kraftverk.

I flomperioder, ved avslag i stasjonen m.v. forbeholdes rett til å slippe vann i elveleiene. Vannstanden i elveleiene forutsettes herunder ikke å overstige tidligere høyeste flomvannstand.

3. Reguleringene og overføringene forutsettes iverksatt 1. august 1974 med mindre annet særskilt er bestemt.

IV. Utbygging.

1. Glutravassdraget vil bli utbygget ved anlegg av Grytten kraftverk som bl.a. ved hjelp av Mardal og Monge pumpestasjoner forutsettes å utnytte fallhøyden mellom Grøttavatn og Rauma elv.

Det eksproprieres grunn og rettigheter i nødvendig utstrekning for bygging av Grytten kraftverk med tilhørende overførings- og reguleringsanlegg.

2. Byggingen av Grytten kraftverk med tilhørende overførings- og reguleringsanlegg forutsetter midlertidig eller varig erverv av grunn og rettigheter for anlegg og drift av reguleringsdammer, sperredammer, inntak, overføringstunneler, driftstunnel, trykksjakt, svingesjakt, utløpskanal, fri-luftsanlegg, pumpestasjoner, tverrslag, overføringskanaler, taubane, anleggsbrakker, lagerplass m.m.

Videre erverves rett til bygging og bruk av atkomstveger, kraft- og signalledninger til anleggsstedene og uttak av sand, grus og annen masse til dammer og øvrige anlegg.

3. Hvor det eksproprieres grunn til midlertidig bruk, faller grunnen tilbake til fri rådighet for eieren når eksproprianten ikke lenger har behov for den. Brakker, lagerplasser og verksteder i nærheten av et anleggssted kan imidlertid komme til å bli stående etter at arbeidet på vedkommende sted er avsluttet, da det kan vise seg hensiktsmessig å bruke dem i forbindelse med arbeider som skal utføres på andre anleggssteder ved bygging av Grytten kraftverk.

Når ekspropriantens benyttelse av grunnen er endelig avsluttet, forutsettes at brakker, anleggsbygninger og andre innretninger som er anbrakt der i forbindelse med anleggsarbeidet, blir fjernet. Materialer og avfall ryddes sammen og fjernes, og grunnen jevnes i den utstrekning dette ikke medfører uforholdsmessige omkostninger.

4. Tipp-masser som eksproprianten driver ut og som henlegges utenfor arealer som er ervervet til full eiendom, skal eksproprianten ha ubegrenset og vederlagsfri rett til å benytte som materiale i forbindelse med anlegget.

Uttak av masse fra tippen kan grunneieren bare foreta etter innhentet samtykke fra Vassdragsvesenet. Slikt samtykke skal i alminnelighet kunne påregnes gitt såfremt uttaket av masse fra tippen kan skje uten å komme i strid med Vassdragsvesenets interesser, og uten å beskadige eller ødelegge de tiltak Vassdragsvesenet har utført for at tippen skal virke minst mulig skjemmende. Som vilkår for øvrig for slikt samtykke til å ta ut masse, kan Vassdragsvesenet påby at tippen skal settes i stand etter bestemte retningslinjer for det enkelte tilfelle og mot at det deponeres et beløp til sikkerhet for at arbeidet blir utført. Vassdragsvesenet kan også forbeholde seg rett til å godkjenne ferdige arbeider.

V. Anleggsveger.

1. I samband med anleggsvirksomheten vil bli bygget følgende anleggsveger:
 - a. Veg (bilveg) fra Europaveg 69 ved Kleivbrua i Lesja til Sandgrovvatn, Fossafjellvatn og videre til Mardal pumpestasjon.
 - b. Veg (bilveg) fra Vengedalen hyttegrenn til påhugg Vengedalen.
2. Vegene bygges etter traséer som vist på tegning SBP-29016.
3. Vegene bygges til standard som muliggjør ferdsel med tungt motorisert anleggsutstyr. Hvor annet ikke er opplyst, planeres vegene i ca. 5 meters bredde og bygges for minimum 4 meter effektiv kjørebredde. I svinger og hvor det ellers er nødvendig, kan kjørebane bli utvidet til større bredde etter behov.

Vegene forsynes med nødvendige grøfter, stikkrenner, bruer og avkjørsler etter behov.
4. I anleggstiden vil vegene i nødvendig utstrekning bli vedlikeholdt og brøytet av eksproprianten. Når anlegget er fullført, vil vegene bli vedlikeholdt og eventuelt brøytet bare i den utstrekning kraftverkenes behov tilsier dette.
5. Fra ekspropriantens side er intet til hinder for at grunneierne setter grind over vegene eller anlegger ferister i di når anleggstiden er forbi.

6. For hver eiendom vil, når vegene er bygget, bli foretatt oppmåling av beslaglagt areal inklusive skjæringer og fyllinger.

Skader ved steinsprut o.l. utenfor det oppmålte areal fastsettes særskilt.

Hvis oppmåling ikke har funnet sted før skjønnet avhjemles, forutsettes erstatning fastsatt som gjennomsnittspris pr. dekar.

7. Erstatningene ansees forfalt fra det tidspunkt arbeidet ble påbegynt i marken.

VI. Kraftlinjer.

1. For anlegg og drift av Grytten kraftstasjon eksproprieres rett til å anlegge og drive følgende permanente kraftlinjer:
 - a. En ca. 3 km lang 22 kV linje fra bestående linje tilhørende Rauma kommunale kraftverk ved Romsdalshorn (Hole) til innslag ved ventilkammer (Vengedalen) som vist på tegning SBP-32669.
 - b. En ca. 3,7 km lang 22 kV linje fra bestående linje tilhørende Rauma kommunale kraftverk ved Monge til pumpestasjon ved Mongevatn, som vist på tegning SBP-32669.
 - c. En ca. 10,3 km lang 22 kV linje fra bestående linje tilhørende Rauma kommunale kraftverk ved Flatmark (Remmem) til pumpestasjon ved Nedre Mardalsvatn, som vist på tegning SBP-32669.
 - d. En ca. 4,7 km lang 22 kV linje som avgrening fra linjen nevnt under c til Grøttavatn som vist på tegning SBP-32669.
 - e. En ca. 7,9 km lang 22 kV linje som avgrening fra linjen nevnt under c til damsted ved Sandgrovvatn, som vist på tegning SBP-32669.
 - f. En ca. 300 m lang 22 kV avgrening fra Rauma kommunale kraftverks linje Grytten-Verma til kraftstasjonen.
2. Det bygges 2 kV linjer fra Grytten kraftverks apparatus til friluftsanlegg, slik som vist på tegning

3. For kraftlinjene gjelder følgende alminnelige forutsetninger:

- a. Hvor ledningsmastene blir stående på fjell blir stolpene nedsprenget eller forsynt med jernstag. Enkelte master vil også bli utstyrt med barduner.

Ledningene bygges for opphengning av strømførende tråder. Faseavstanden blir 2-3 m.

- b. Hvor ledningene går gjennom skog blir det ryddet et belte på inntil 12 meters bredde, inntil 6 m på hver side av senterlinjen med mindre avvikelser der hvor terrengforholdene tilsier dette.
- c. Eksproprianten forbeholder seg rett til å hugge trær utenfor ledningsbeltet når disse kan volde fare for ledningen.
- d. Det blir ikke anledning til å bygge nærmere ledningene enn 12 m i horisontalplanet fra ytterste strømførende tråd.
- e. Eksproprianten erverver rett til over alt å komme frem til og langs etter ledningene under bygging, vedlikehold og fremtidig inspeksjon. Han har i denne forbindelse rett til å benytte alle over vedkommende eiendom førende veier, stier, bruer og klopper samt rett til å utbedre slike eller bygge nye der dette finnes nødvendig.
- f. Etter at ledningene er ferdig bygget og ellers etter større trafikk til ledningene, forutsettes at eksproprianten utbedrer den skade hans trafikk måtte ha voldt på veier, bruer m.v. og fjerner alt som ikke er nødvendig for kraftledningens drift.

VII. Signallinjer.

1. For anlegg og drift av Grytten kraftstasjon forutsettes bygget følgende permanente signallinjer:

.....

2. I anleggstiden vil det bli bygget midlertidige signal-linjer på følgende strekninger:
.....
3. For signallinjene gjelder følgende særlige forutsetninger:
 - a. Linjen bygges på trestolper.
 - b. Hvor linjen går gjennom skog ryddes et belte på 3 meters bredde, 1,5 m på hver side av linjen, med mindre avvikelser der hvor terrengforholdene tillater det.
 - c. Det blir ikke anledning til å bygge nærmere linjen enn 5 m i horisontalplanet.
 - d. Videre gjelder punktene c, e og f under VI post 3.

VIII. Spesielle skjønnsforutsetninger.

1. Det vil ved de enkelte takstnumre bli utarbeidet spesielle skjønnsforutsetninger som nærmere angir i hvilken utstrekning og på hvilken måte de enkelte eiendommer blir berørt av de foretakene som er nevnt under avsnittene I-VII
2. De angitte høyder for reguleringsmagasinene refererer seg til Vassdragsvesenets nivellement nr. 478 og 484.

IX. Erstatning og tiltak.

1. Skjønnen skal ved avgjørelsen av de saksøktes erstatnings- og tiltakskrav bygge på at Vassdragsvesenet har en stedsevarig rett til å foreta endringer i vannførings- og vannstandsforholdene i Mardøla-Monge-vassdragene som angitt i avsnittene I-IV.

2. For så vidt rettighetene ikke tidligere er ervervet av Vassdragsvesenet fastsettes erstatning og/eller tiltak for:
 - A. Grunn og rettigheter som avstås i anledning regulering og overføring samt anlegg og drift av Grytten kraftverk som angitt ovenfor i avsnittene I-VII.
 - B. Fallrettighetene på nedennevnte elvestrekninger som vil bli tørrlagt i den grad driften av Grytten kraftverk til hver tid gjør det ønskelig:
 - a. Rangå elv mellom inntak Rangåhøvatn og Rauma elv.
 - b. Monge elv mellom Veslevatn og Mongevatn.
 - c. Monge elv mellom Mongevatn og Rauma elv.
 - d. Rauma elv mellom Rangås utløp og Grytten kraftstasjons undervannskanals utløp i Rauma.
 - e. Glutra elv fra inntak Grøttavatn til sjøen.
 - f. Vengedalsbekken fra inntak Olaskardsvatn til samløp Glutra.
 - g. Vestre Mardøla mellom inntak Grønbotnelv (Liltfjelltjern) og Nedre Mardalsvatn.
 - h. Vestre Mardøla fra Nedre Mardalsvatn til Eikesdalsvatn.
 - i. Østre Mardøla fra Fossaffjellvatn til Eikesdalsvatn.
 - j. Bruåna fra inntaket til samløp Aura.
 - k. Eira elv fra Eikesdalsvatn til sjøen.

Det forutsettes at fallrettighetene i Aura fra samløp Bruåna til Eikesdalsvatn er ervervet av Vassdragsvesenet tidligere.
3. Videre fastsettes erstatning og/eller tiltak for skader og ulemper i følgende vann og elvestrekninger:
 - a. Rauma elv fra samløp Rangå og oppover med tilstøtende elver.
 - b. Rauma elv fra Grytten kraftstasjons undervannskanals utløp til sjøen.
 - c. Henselven (Isa) fra samløp Glutra og oppover med tilstøtende elver.

d. Eikesdalsvatn.

e. Aura elv fra samløp Bruåna og oppover med tilstøtende elver.

4. Ved vurdering av reguleringenenes virkninger forutsettes at grunnen inntil 1 m over høyeste regulerte vannstand vil medgå til dannelse av ny strandlinje (forsumpningssonen). Oppgavene over arealer som neddemmes eller forsumpes gjelder den grunn som ligger under HRV + 1,0 m.

Bygninger som i reguleringsområdet befinner seg lavere enn HRV + 1,0 m, må eieren si fra om han ønsker flyttet senest innen skjønnet er opptatt til avhjemling. Bygningene må i tilfelle være flyttet innen iverksettelse av oppdemningen. Hvis eieren ikke ønsker å flytte bygningene, overtas disse av eksproprianten. Bygninger beliggende over HRV + 1,0 m forutsettes å kunne bli stående.

5. Grunn som beslaglegges til kraft- eller signallinjer forutsettes at eieren kan nyttiggjøre seg i den utstrekning båndleggelsen av arealet ikke er til hinder for dette. Eieren kan imidlertid ikke foreta graving, sprengning eller annet som kan volde fare for stolper eller ledninger og han blir i tilfelle ansvarlig for slike handlinger etter vanlige erstatningsregler. Eieren er dog fri for ansvar dersom han på forhånd med 8 dagers frist varsler Vassdragsvesenet om det arbeid han akter å foreta og deretter iakttar de sikkerhetsforanstaltninger som Vassdragsvesenet påbyr. Fordyr- elser som slike foranstaltninger måtte medføre, bekostes av eksproprianten.

6. Ved fastsettelse av erstatningene tas hensyn til de tiltak Vassdragsvesenet vil påta seg eller skjønnsretten gir pålegg om.

X. Skader og ulemper som holdes utenfor skjønnet.

1. Utenom skjønnet holdes:
- a. Skader og ulemper ved framtidig kjøving og isgang av ekstraordinært omfang som skyldes reguleringenene, overføringene og/eller utbyggingen av vassdragene.

- b. Skader og ulemper ved reguleringenenes, overføringenes og/eller utbyggingens mulige innflytelse på de klimatiske forhold - herunder dannelsen av frostrøyk.
- c. Skader og ulemper som følge av større utgravinger og ras som reguleringenene, overføringene og/eller utbyggingen måtte medføre.
2. For øvrig forutsettes skjønnet å omfatte alle skader og ulemper i anledning reguleringenene, overføringene og utbyggingen av Mardøla-Mongevassdragene.

XI. Betaling.

1. Hvor intet annet er spesielt angitt under de enkelte takstnumre forfaller erstatningen til utbetaling således:
- a. Reguleringenene og overføringene forutsettes iverksatt ..!avg. 1974
- De årlige erstatninger/engangserstatninger forutsettes å løpe/forfalle når reguleringenene/overføringene iverksettes om ikke annet er spesielt anført.
- b. For de permanente kraft- og signalledninger forfaller erstatningen:
- c. For midlertidige linjer anses arbeidet påbegynt og avsluttet henholdsvis:
2. For øvrig skal de årlige erstatninger/engangserstatninger løpe/forfalle når anleggsvirksomheten påbegynnes i vedkommende område om ikke annet er spesielt anført.
- Hvor eksproprianten etter særskilt hjemmel har påbegynt arbeid i marken før skjønnet er holdt, eller det på grunn av slikt arbeid er oppstått tap, skade eller ulempe for enkelte eiendommer, blir ved de enkelte takstnumre angitt på hvilket tidspunkt arbeidet er påbegynt. Den erstatning som blir tilkjent, anses som forfalt på dette tidspunkt for så vidt anleggsarbeidene angår.
3. I intet tilfelle løper/forfaller de årlige avgifter/engangs-erstatninger senere enn 1 år etter endelig skjønn.
4. Fra forfallstid til betaling finner sted svares renter som blir å fastsette av skjønnsretten.

FORMANNSKAPSKONTORET

REFERAT. MØTE I HARDSOLAKOMITEEN DEN 23.11.62.

Til stede: Asbjørn Olav Øverås, Gunhild Au^glid Oppigård, Tormod
Husby, Ernst Kristiansen, Agnes Varmedal Renning.

1. Refererte til skriv fra adv.Garder til Stortingets arkiv vedr.
dokumenter i forbindelse med Hardsolaksaken.
2. Asbjørn Olav Øverås ba om at eventuell korrespondanse
dokument blir sendt direkte til komiteens medlemmer.
3. Øverås ref. til møte i tillitsmannsutvalget.
Tillitsmannsutvalget har sterkt poengtert at
skjennsforutsetningene som er grunnlag for erstatningene blir
tatt med i saken. Komiteen fann det rimelig og nødvendig.
4. Kommentarer til arbeidsutkast vedr. nytt manøvreringsreglement
for Hardsolfossen. Komiteen vil foreslå for Hæsset formannskap
og kommunestyre:
3 km vannslipp fra 20. juni til 20. aug. i 10 år.
Etter 10 år skal fossen gis tilbake sin naturlige vannføring.

Agnes V. Renning
Agnes Varmedal Renning.

05 JAN 1990

TILLITSMANNSUTVALGET FOR GRUNNEIGARAR I ERESFJORD OG LANGS
EIKESDALSVATNET.

GRYTTE KRAFTANLEGG - FORSLAG TIL NYTT MANØVRERINGSREGLEMENT -
TILBAKEFØRING AV ØSTRE MARDALSFØSS.

Det vises til utkast av 07.12.89 fra kommunens advokat. Rettsbok
for Romsdals herredsrett overskjønn avhjemla 26.04.83 spesielt
skjønnsforutsetningane og rettens merknader og understrekningar.

Prosesskrift datert 27.02.74 frå regjeringsadvokatembetet til
Romsdals herredsrett m/bilag.

Referat fra Mardøla komiteen i møte 23.11.89.

Tillitsmannsutvalget behandla saka sist i møte 29.12.89 og vedtok
å kalle saman til grunneigarmøte på samfunnshuset i Eresfjord
02.01.90 kl. 20.00.

På møtet blei det enstemmig vedteke følgende uttale til formann-
skapsak 001/90.

"Grunneigarmøte stør saka slik ho er lagt fram frå rådmannen, og
vil understreke viktigheta av at skjønnsforutsetningane kjem
sterkast muleg fram i den vidare handsaminga. Møte understreka
sterkt behovet for å få ført attende til dalføret vatnet får Østre
Mardalsfoss snarast muleg.

Når det gjeld arbeidsutkastet av 07.12.89 ber ein om at det på
side 7 siste avsnitt blir retta opp ein feil.

Under sammøte 06.12.89 mellom formannskap, Mardøla komiteen og
advokatane var det vel enighet om at det ikke skulle kreves
kompensasjon for manglende vannslipp i åra 1977 - 1986 hvis krava
om 3 m³/sek i perioden 20. juni til 20. august samt tilbakeføring
av fossen år 2000 blir etterkommet.

Møte reknar med at denne feilen blir retta opp."

Rett utskrift

A. Bjørn Olav Øverås
Aksbjørn Olav Øverås

